

הלכות הדרף היומי

מסכת תענית

תוכן

- א. השולח דג מן הים כיוון שיבש בו כסלע חייב ... ובין סנפיריו1.
- ב. ומתפלל תפלה קצרה בבית החיצון ... יהי רצון מלפניך ה' אלהינו שתהא שנה ... אם שהונה תהא גשומה ... ואל יכנס לפניך תפלת עוברי דרכים.....2.

דף כד.

א. השולח דג מן הים כיוון שיבש בו כסלע חייב ... ובין סנפיריו

כבר התבאר בשבת דף קז: שהשולח דג מן הים נחל אגם בריכה וכדומה, לתוך ספל של מים, או אקוואריום חייב שהרי ניצוד עי"כ, אבל אם עקרו והבריתו לתוך בריכת מים לא הוי צידה שגם שם נשמט לחורין ולסדקין¹.

ואם העלה דג מספל של מים, או מאקווריום, אע"פ שאינו חייב משום צידה כיוון שכבר ניצוד ועומד, מ"מ אם יבש בו כרוחב סלע בין סנפיריו, שזב ריר משם ונמשך האצבע שם כשמניחו עליו. ועדיין הוא מפרכס והחזירו בתוך המים חייב משום נטילת גשמה כיוון ששוב אינו יכול להיות².

ולפיכך אסור לומר לנכרי להוציא דג מאקווריום וכדומה אע"פ שירא שימות הדג, ואפילו אם כוונתו שלא יסרחו המים ע"י הדג אסור. שאין מקילים באיסור דאורייתא ע"י נכרי במקום הפסד. אולם יכול לומר לנכרי להוציא וליתן אותו תיכף בתוך בריכה אחרת של מים, וטלטול בע"ח שהוא איסור דרבנן מקילינן ע"י נכרי בזה³.

אם חושש שהדגים באקוואריום עלולים למות אם לא יחליף בו את המים, מותר לומר לנכרי להחליף את המים, ובלבד שלא יניח הנכרי את הדגים בלי מים אפילו רגע⁴.

¹ מ"ב שמו ד

² חיי אדם כלל לא סעי' ב ומ"ב שם לג

³ מ"ב שם ובמחצית השקל שם ס"ק יז חשש להצי שיעור וחצי שיעור במלאכות שבת נמי אסור מן התורה אבל דעת הפמ"ג שאין שייך בזה הצי שיעור ולהכי אם מניחו במים אחרים אינו איסור כלל ועיי"ש שהביא מרש"י כירושלמי דס"ל שיש בו משום קוצר כיוון שעוקר הדג מן המים שהוא מקום גידולו ולפי"ז אפילו יניחו במים אחרים לא מהני אמנם משמע שם דלא חש לזה כלל.

⁴ שמירת שבת כהלכתה פכ"ז סעי' כז שחשש למחצית השקל הנוכר

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת תענית

דג שקפץ מן המים בשבת, אם יש מקום להניח שימשיך לחיות לכשיחזורוהו, מותר להחזירו לתוך המים, ומשום צער בעלי חיים, ויש אוסרים⁵.

מת אחד הדגים שבאקווריון, מותר להסירו, כדי למנוע מיתת הדגים האחרים, אם יש בכך משום הפסד גדול, ואין בזה משום איסור בורר.

דגים שהשריעו באקווריון, אסור להוציא את הדגים החדשים כדי שהדגים הגדולים לא יאכלו אותם, שהרי אין כאן צער בעלי חיים, אבל מותר לומר לנכרי שהוא יעבירם לכלי אחר עם מים.

אם צריך להוסיף מים לאקווריון מותר להוסיף גם בשבת. וכדין בשבת כך הדין גם ביום טוב, וטעם ההיתר שמזונותיהם על האדם, ובלי תוספת מים הם עלולים למות, והרי זה כהאכלתם, דבר שמותר לעשותו בשבת וביום טוב⁶.

דף כד:

ב. ומתפלל תפלה קצרה בבית החיצון ... יהי רצון מלפניך ה'

אלהינו שתהא שנה ... אם שחונה תהא גשומה ... ואל'

יכנס לפניך תפלת עוברי דרכים

כבר התבאר במסכת יומא דף נג: שכך היה מתפלל⁷ הכהן הגדול לאחר הקטרת הקטורת בבית קדש הקדשים, קודם שייצא – יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו. שתהא שנה זו הפאה עלינו ועל כל עמך ישראל בכל מקום שהם⁸. אם שחונה תהא גשומה. ואל תכנס לפניך תפלת עוברי דרכים לענין הגשם בלבד. בעת שהעולם צריך לו. ואל תכנס לפניך תפלת עמך בית ישראל בפרנסה זה לזה ולא לעם אחר. שנה שלא תפיל אשה את פרי בטנה. ושיתנו עצי השדה את תנובתם. ולא יעדי עבד שלטן מדבית יהודה.

ובנוסח "אמיץ כח" נוספו דברים נוספים שהיה הכהן הגדול מתפלל⁹ וכך היתה תפלתו של כהן גדול ביום הפורים בעצאתו מבית קדש הקדשים

⁵ שמירת שבת כהלכתה שם כח – ל

⁶ חיי אדם שם ועיין שמירת שבת כהלכתה שם

⁷ רמב"ם הלכות עבודת יום הכיפורים פרק ד הלכה א

⁸ כן הוא בסדר אתה כוננת וברמב"ם שם ליתא אלא רק "יהי רצון מלפניך ה' אלוקינו שאם תהיה שנה זו שחונה תהיה גשומה, ולא יסור שבט מבית יהודה, ולא יהיו עמך בית ישראל צריכין לפרנסה, ואל תכנס לפניך תפלת עוברי דרכים".

⁹ ונובח זה לא מצינו בשני התלמודים ולא במדרשים.

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת תענית

בשלוש בלי פגע, יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו שתהא השנה הזאת הבאה עלינו ועל כל עמך בית ישראל¹⁰. שנת אוצרך הטוב תפתח לנו. שנת אסם. שנת ברכה. שנת גזרות טובות מלפניך. שנת דגן תירוש ויצהר. שנת הרוחה והצלחה וקמים. שנת ועוד בית מקדשך. שנת זול. שנת חיים טובים מלפניך. שנה מלולה וגשומה אם שחונה. שנת ומתיקו מגדים את תנובתם. שנת פפרה על כל עונותינו. שנת לחמנו ומימינו תברך. שנת משא ומתן. שנת נבוא לבית מקדשנו. שנת שבע. שנת ענג. שנת פרי בטננו ופרי אדמתנו תברך. שנת צאתנו ובאנו תברך. שנת קהלנו תושיע. שנת רחמיך יכמרו עלינו. שנת שלום ושלחה. שנה שתוליכנו קוממיות לארצנו. שנה שלא תפיל אשה את פרי בטנה. שנה שתעלנו שמים לארצנו. שנה שלא יצטרכו עמך בית ישראל זה לזה ולא לעם אחר בתתך ברכה במעשה ידיהם:

ועל אנשי השרון הנה אומר. יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו שלא יעשו בתייהם קבריהם

ו"א¹¹ שהיה מתפלל לפי מה שהיה רואה מזג האויר בראש השנה, שאם היה חם ונראה שתהיה השנה שחונה היה מתפלל שתהיה גשומה ולא חמה מדאי ואם היה קר בר"ה היה מתפלל שלא תהיה קרה מדאי.

ו"א¹² שתפילה זו היתה לאחר שיצא מן הפרוכת, ומתפלל שם בהיכל. ועל פי זה יכון נוסח פייט "אתה כוננת" בסדר עבודת יום הכפורים. טהור לב פסע ושב לאחוריו. פניו לקדש ואחוריו להיכל.

¹⁰ בירושלמי יומא פרק ה הלכה ב איתא "יהי רצון מלפניך ה' או"א שלא תצא עלינו גלות לא ביום הזה ולא בשנה הזאת ואם יצאה עלינו גלות ביום הזה או בשנה הזאת תהא גלותינו של תורה יהי רצון מלפניך ה' או"א שלא יצא עלינו חסרון לא ביום הזה ולא בשנה הזאת ואם יצא עלינו חסרון ביום הזה או בשנה הזאת יהא חסרונינו בחסרון של מצות".

¹¹ וז"ל דרך המלך שם "כתב הרבנו"ג בא"ח סי' תרכ"ב הו"ק' לו מה לו להתפלל בלשון תנאי יאמר יה"ר שתהא שנה זו גשומה ואני עני נוראות נפלאותי על הרב ותלמידו ז"ל כנראה דאשתמוטי קמשתמיש מינייהו מלכי מאי דאית' בש"ס בב"ב דקמ"ז וז"ל אמר רב זביד האי יומא קמא דריש שתא אי חמים כולה שתא חמימה אי קריר כולה שתא קרירא למאי נ"מ לתפילתו של כ"ג ופירש"י שהיה מתפלל ביוה"ך שתהי' שנה זו גשומה ושחונה ועתה לפי הענין שיראו ברה"ש יתפלל ביוה"ך ע"כ והתוס' כתבו שם וז"ל שהיה מתפלל שאם חמה לא תהיה חמה יותר מדאי ואם קרירא לא תהיה קרירא יותר מדאי עכ"ל הרי שלך לפניך הדבר מפורש בש"ס ורש"י ותוס' שמעולם לא היה הכ"ג מתפלל בלשון מסתפק שהרי ברור היה לו מה תהיה מראשית השנה באחרית השנה אלא הכונה לומר שאם היה רוא' הכ"ג שתהיה השנה שחונה היה מתפלל שתהיה גשומה והכונה שע"י הגשמים יתקרה העולם קצת ולא יהיה חמה ביותר". אכן בירושלמי יומא פ"ה ה"ב, ובתנחומא ורבה פרשת אחרי הגרסא שתהא גשומה, שחונה, ומלולה,

¹² רמב"ם שם וכ"כ רש"י והמאירי

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת תענית

עד שייצא מהפרקת. ומתפלל בהיכל תפלה קצרה סמוך לפרקת. וי"א¹³ שהיה מתפלל בקודש הקדשים קודם שייצא.

¹³ תרגום המיוחס ליונתן במדבר פרק לה פסוק כה וישנבון כנשתא ית קמוליא מן יד תבע אדמא ויתובון יתיה כנשתא לקרויא דקלמיה דאפך לתמן ויתייב בה עד זמן דימות כהנא רבא דרבי יתיה סניא במשח רבותא ומטול דלא צלי ביומא דכפנרי בקודש קודשיא על תלת עבירן קשין דלא יתקלון עמא בית ישראל בפולחנא נוקרוא ובגילוי עריותא ובשדיות אדם זכיא ונהו בידיה לבטלותהון בצלותיה וקא צלי מטול בן אתקנס לממת בשתא ההוא. ועיין בקובץ בית אהרן וישראל צו, תשס"ב, קיא – קלד מש"כ הרב יעקב חיים סופר בעניני עבודת יום הכיפורים לבאר שאולי היה הכהן מתפלל תפילה עצמית כנוסח שרצה בתוך קודש הקדשים ובהוין כנוסח הנ"ל ועיי"ש שהביא מהרוקה וספר חסידים שכתבו להדיא שהיה מתפלל בקודש הקדשים (ובדפוס שלפנינו איננו) והביא גם כך מרבינו פרשת שמיני פרק ט פסוק כג אולם בגירסאות מתוקנות שלפנינו איתא "וכך מנהגו של כהן גדול ביוה"כ: היה נכנס לפני ולפנים להקטיר הקמרת ומניח המחטה בפנים ויוצא ומתפלל על צרכי העם בספוק מחיותן ומוזנותיהם ובירידת המטר ובשאר הצרכים" אולם יש להוכיח ממש"כ רבינו בחיי פרק מז פסוק א "ולמה נקרא אבן שתיה שממנה הושתת העולם, משם חפר אוכל, מתוך אותה אבן שתיה היה כהן גדול מתפלל על ישראל בספוק מוזנותיהם ואומר: יהי רצון מלפניך ה' אלהינו שתהא שנה זו הבאה עלינו גשומה ומלולה ושחונה, שנת שובע, שנת רצון, שנת ברכה, שנת משא ומתן, שנה שלא יצטרכו עמך בית ישראל לפרנסה זה לזה ולא לעם אחר, ושלא יגביהו שררה זה על זה".

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>